

Skattepolitik — en anmälan

Av professor Sven-Olof Lodin

Den, som sysslar med skatterätt i sin dagliga gärning, blir lätt fången i ett domstolsperspektiv på skatterätten och betänker sällan att han hanterar vårt förmodligen viktigaste politiska instrument. Idag erläggs mer än halva vår nationalinkomst i skatt. Beskattningen är numer ett viktigt redskap inte bara för att skaffa det allmänna inkomster, eller riktigare uttryckt för att skapa utrymme i ekonomin för de offentliga utgifterna, utan också för att påverka produktion, sysselsättning, konsumtion och inkomstfördelning.

Kunskap om beskattningens plats och roll i samhällslivet är därför betydelsefull för förståelsen av samhällsförhållandena och de ekonomisk-politiska åtgärder som aktualiseras. Denna kunskap skänker också ett perspektiv på skattelagstiftningen som ger möjligheter till en kritisk värdering av skattesystemets utformning. Särskilt för den som arbetar med skatterättsliga problem borde skattepolitiska insikter vara en berikande faktor i arbetet.

Mot den bakgrunden är det glädjande att kunna konstatera att vi på marknaden redan har en bok som på ett stimulerande och lättfattligt sätt förmedlar denna kunskap. Carsten Welinders *Skattepolitik*, som redan föreligger i sin 2:a upplaga, utgör en moderniserad och för icke-ekonomer mer tillrättalagd fortsättning på samme författares *Offentlig hushållning*, som under 15 år i flera upplagor utgjorde lärobok i nationalekonomi och finansvetenskap. Boken är också, som redan titeln anger, mer direkt inriktad på de skattepolitiska frågorna än sin föregångare. 175 av sammanlagt 220 sidor behandlar således olika skatteproblem.¹

Framställningen inleds med en översikt över den offentliga sektorn ur ekonomisk synpunkt, varefter de offentliga utgifternas expansion och dess orsaker diskuteras. Kanske hade man här önskat en inledning som kortfattat anknutit till 1970-talets samhällsekonomska debatt och visat på skatternas funktion i samhällsekonomin och på de viktigaste problemen. Härigenom skulle läsaren fått en referensram vid den fortsatta genomgången av skattepolitikens olika problemområden. Den diskussion om skattepolitikens mål och medel, som kommer senare i boken, har en närmast historisk inriktning. Det bör dock framhållas att de historiska tillbakablickar, som Welinder gör i flera sammanhang, är intressanta och värdefulla och ökar för-

¹ Boken har utgivits av Liber läromedel och omfattar 225 sidor, häftad, cirka 59 kr.

ståelsen för skattesystemets utformning. De strykningar Welinder här gjort sedan första upplagan är från den utgångspunkten att beklaga.

Bristen på utrymme har tydligen tvingat Welinder att begränsa framställningen om progressions- och marginalskatteproblematiken till det allra väsentligaste. Detta område är emellertid så centralt i 1970-talets skatteproblematik och i skattedebatten att en fylligare diskussion hade varit önskvärd. Kanske behandlingen hade vunnit på om den kopplats ihop med diskussionerna om fördelningspolitiken i kapitlet om skattefördelning och skatterättvisa. Welinders framställning i det senare kapitlet om villaprivilegiets reella innebörd är kort men befriande klagörande. Hans återblick på villaschablonens tillkomst bör medföra att även de, som i den allmänna debatten angriper villaägarnas avdragsrätt för skuldräntor, bör inse att det inte är där utan på intäktsidan felet ligger.

Welinder diskuterar sedan beskattningens effekter i olika avseenden. Han behandlar problemen kring skatteöverväring, beskattningens effekter för arbetsutbudet och sparandet och dess inriktning, innan han kommer över på inkomstbeskattningen. Welinder ökar också här förståelsen för vårt systems uppbyggnad genom snabba och effektiva historiska tillbakablickar. I övrigt tar Welinder upp en rad viktiga principiella problem. Särskilt får familjebeskattningen och aktiebolagens dubbelbeskattning ett välmotiverat utrymme. Welinder diskuterar också med utgångspunkt från bl a Ricardo problemen kring beskattningen av värdestegringsvinster på fastigheter. Det är värdefullt att Welinder tar upp denna centrala fråga till en principiell diskussion. Även kapitalskatterna och konsumtionsbeskattningen behandlas i särskilda kapitel.

I det avslutande kapitlet diskuterar Welinder under rubriken "Några skattepolitiska problem" budgetproblem och skatterna som stabiliserings- och konjunkturpolitiskt instrument. Även de kommunala och regionala beskattningsproblemen behandlas här. Detta är så centrala frågor för förståelsen av beskattningens roll i samhällsekonomin att en bredare framställning hade varit önskvärd. Fråga är också om inte dessa frågor borde ha behandlats i bokens början för att bilda bakgrund vid behandlingen av de olika speciella skattepolitiska problemen.

Welinder tar upp en mängd olika skattepolitiska frågeställningar till snabbelysning. Han väcker intresse för frågorna men hinner inte fördjupa framställningen innan han tvingas skynda vidare till nästa fråga. Mycket stora områden får härigenom en samlad behandling, vilket i och för sig är tacknämligt. Läsaren lämnas ändå lite otillfredsställd då han på centrala områden hade velat veta mera. Fråga är om inte framställningen skulle vinna på att koncentreras mer på de väsentliga frågorna. Detta skulle naturligtvis komma att gå ut över framställningens bredd som också känns angelägen.

Skattepolitik fyller en mycket väsentlig funktion genom att sprida den kunskap om olika skatteformers egenskaper, möjligheter och problem som är grundläggande för att man rätt skall kunna förstå de skattepolitiska problemen. Spår av sådan kunskap lyser dessvärre ofta med sin frånvaro i den allmänna skattedebatten. Det är bara att hoppas att debattörerna till gagn både för sig själva och debattnivån läser *Skattepolitik*.